

ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΒΑΝΟΥ

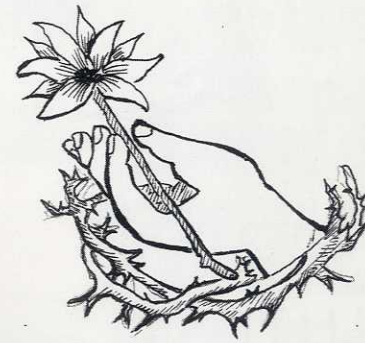
Τα ανήλικα
της Μακρονήσου

ΑΘΗΝΑ 2003

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ

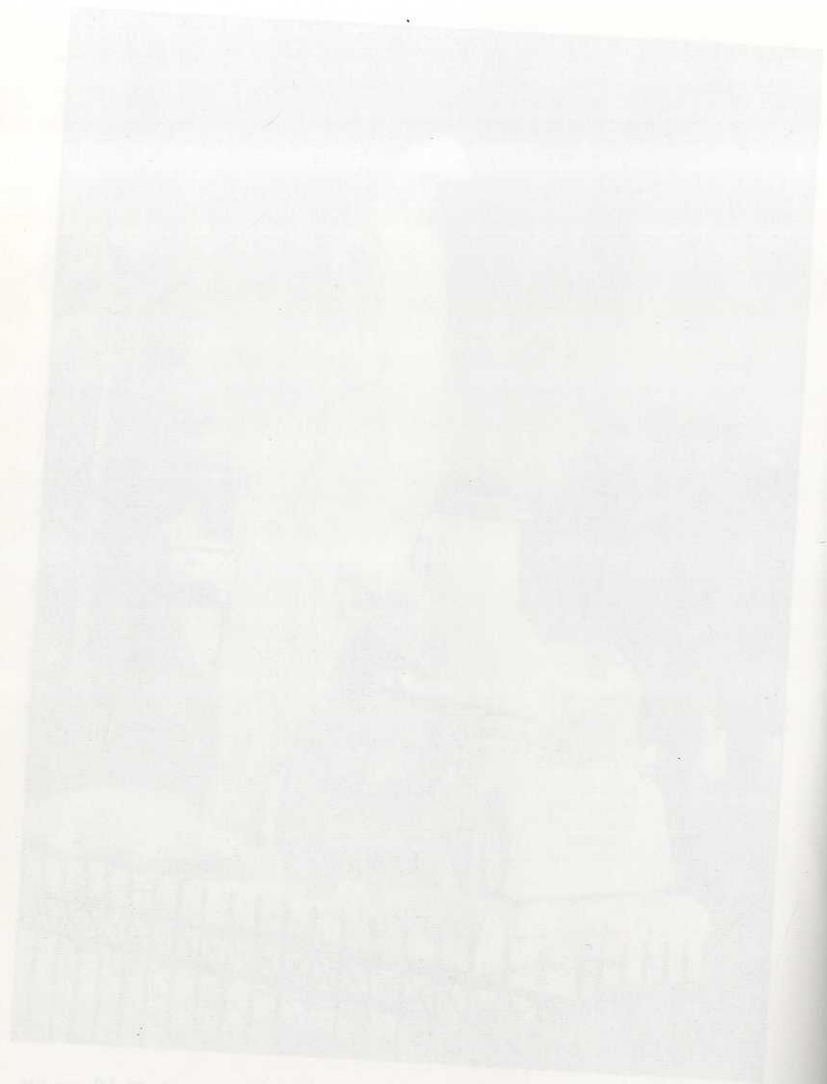
Τα ανήλικα
της Μακρονήσου

ΑΘΗΝΑ 2003

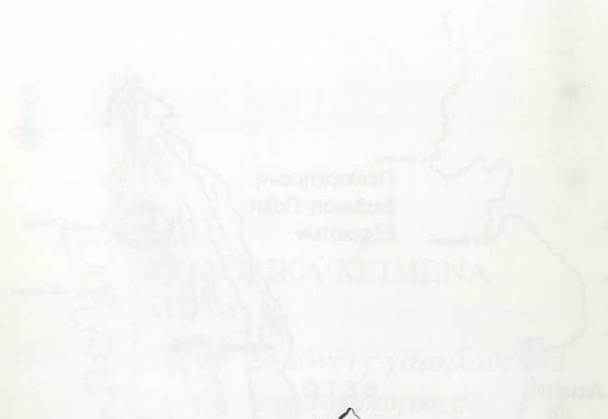

Μνημείο στο λιμάνι του Λαυρίου που απενίζει το νησί. Στήθηκε να τιμήσει τη Μάνα, την Αδελφή, τη Σύζυγο και τη Μνηστή του Μακρονησιώτη κρατούμενου.

Μεταφρασμένη έκδοση του βιβλίου του Λαζάρου Καραγιάννη
«Η ζωή του Λαζάρου Καραγιάννη»

ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΜΑΚΡΟΝΗΤΟΥ

Αφιερώνεται στη μνήμη της μητέρας
της Μεραρχίας Διαμαρτί

ΘΑΛΕΙΑΣ

που πάθισε σε κάποια μάχη
του Δημοκρατικού Στρατού της Ελλάδας

ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΥ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Φίλιππου Ηλιού: Σε τόνους χαμηλούς και
ανυποχώρητους

Τάσου Δανιήλ: Πρόλογος

Το βιβλίο γράφτηκε και τυπώθηκε
από Μακρονησιώτες το 2003

ΣΕ ΧΑΜΗΛΟΥΣ ΤΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΥΠΟΧΩΡΗΤΟΥΣ

Δεν νομίζω πως ο Γιώργος Λιβανός είχε ποτέ την πρόθεση να γράψει και να δημοσιεύσει το βιβλίο που κρατούμε σήμερα στα χέρια μας. Δεν του αρέσει να μιλάει για την προσωπική του διαδρομή και για τα βάσανα που τράβηξε. Δεν του αρέσει και δεν του άρεσε.

Ίσως γιατί ανήκει σε εκείνες τις γενιές των αφοσιωμένων αγωνιστών, που τους συνεπήρε η ορμή και το όραμα του αγώνα, στρατεύθηκαν σε μια υπόθεση που την θεώρησαν μεγάλη, της αφιέρωσαν τη ζωή τους και την υπηρέτησαν με συνειδητή συνέπεια. Χωρίς να μιλούν και να επαίρονται για όσα είχαν πράξει και χωρίς να ζητούν το θαυμασμό και την αναγνώριση που τους ταιριάζει και τους αξίζει.

Οι άνθρωποι αυτοί - και ήταν οι πολλοί - επετέλεσαν αυτό που θεώρησαν πως είχαν το χρέος τους, στο πλαίσιο μιας συλλογικότητας στην οποία μετείχαν και από την οποία δεν θέλησαν να αποχωριστούν. Και μέσα στην οποία δεν ζήτησαν να ξεχωρίσουν ούτε για τα ανδραγαθήματα, ούτε για τις λεβεντιές τους κι ούτε, πολύ περισσότερο, για τους ανομολόγητους βασανισμούς που υπέστησαν, όταν τους ζητήθηκε - και τους ζητήθηκε σε χρόνους μακρούς και εξαιρετικά επώδυνους - να αποκηρύξουν την πίστη τους, τα ιδανικά τους, την ίδια τους τη ζωή. Είναι οι άνθρωποι που συγκρότησαν το ελ-

ληνικό, μαζικό, αριστερό κίνημα, στα χρόνια της αντίστασης, στα χρόνια του εμφυλίου και αργότερα στα χρόνια της ΕΔΑ. Είναι, είπαν, το άλας της γης.

Έτσι κι ο Γεώργιος Λιβανός. Δε μιλούσε γι αυτά που έζησε και γι αυτά που πέρασε κι ας ήταν συνδυασμένα με μια από τις πιο πικρές και μαύρες (και επαίσχυντες) ιστορίες του εμφυλίου πολέμου και των πρώτων χρόνων που τον ακολούθησαν: την ιστορία των ανήλικων πολιτικών κρατουμένων, που περιπλανήθηκαν σε φυλακές και σε στρατόπεδα και, τελικά, τα συγκέντρωσαν στη Μακρονήσο, όπου πέρασαν των παθών τους τον τάραχο και βασανίστηκαν όσο λίγοι. Και αντιστάθηκαν...

Ο Γιώργος δε μιλούσε γι αυτά. Τα θεωρούσε αυτονόητα και δεδομένα. Και παθήματα συλλογικά που δεν ήθελε να τα εξατομικεύσει.

Και ξαφνικά ο ήρεμος και σιωπηλός αυτός άνθρωπος θύμωσε. Θύμωσε και ξέσπασε και πήρε το κοντύλι να πει και να γράψει την οργή του γι αυτό που ο ίδιος γνώριζε πως είχαν η αλήθεια - ή, τουλάχιστον: τα πράγματα όπως ο ίδιος τα έζησε και τα είδε να εκτυλίσσονται στα τάγματα, τους κλωβούς και τις απομονώσεις της Μακρονήσου, όπου περιπλανήθηκε βασανιζόμενος.

Κι αυτό γιατί του έτυχε να διαβάσει, με μεγάλη καθυστέρηση, δυό παλαιά βιβλία που αναφέρονται και στους ανήλικους κρατουμένους του Μακρονησιού και, ιδίως, στις ιστορίες του βασανιστή Σούλη, διοικητή των Στρατιωτικών Φυλακών Μακρονήσου, για τον οποίο γράφεται ότι «είχε ασελγήσει σε δεκάδες ανήλικα παιδιά».

Ο Γ. Λιβανός εξοργίστηκε γιατί ήξερε ότι αυτό δεν

είχε συμβεί και θεώρησε, επιπλέον, ότι τέτοιες απερίσκεπτες διατυπώσεις, σπύλωναν τους ανήλικους αγωνιστές και διέσυραν την υπόληψή τους. Πενηνταπέντε χρόνια μετά από τη μαύρη εποχή που συνέβησαν τα όσα συνέβησαν και με τον δικό του πάντα τρόπο.

Χωρίς μεγαλοστομίες, για τις οποίες, ωστόσο, προσφέρονταν το θέμα του, χωρίς ηρωϊκές εξάρσεις, υψηλούς τόνους και εμβατήρια. Σε τόνους, πάντα, χαμηλούς, ανθρώπινους, αντιηρωϊκούς και με μιά σεμνότητα που αποκλείει την οίηση και την έπαρση. Σαν να αφηγείται καθημερινά συμβάντα, παρακολουθεί τις διαδρομές των ανήλικων, τους βασανισμούς, την αντοχή τους, την εσωτερική τους ζωή και την αλληλεγγύη τους. Και επιμένει - μόνιμο χαρακτηριστικό του, στο οποίο αναφέρθηκα ήδη - όχι σε ατομικές πράξεις και ατομικά κατορθώματα, αλλά στις εκδηλώσεις συλλογικότητας και ομαδικής συνοχής που χαρακτηρίσαν αυτή την ομάδα και στις πιο δύσκολες στιγμές τους. Και της επέτρεψε να επιβιώσει. Δεν θα κρίνει, ποτέ, όσους, για μια στιγμή, δεν άντεξαν το βασανιστήριο. Θα τους αγκαλιάσει με σεβασμό, όπως με σεβασμό δεν έπαψε να τους περιβάλλει ο κόσμος της ομάδας των ανήλικων.

Και είναι χαρακτηριστικό ότι, ενώ θα είχε πολλά και περισσότερα να πεί, δεν αναφέρεται, ούτε στιγμή στο πρόσωπό του. Το εγώ που χάνεται στο εμείς: ο κόσμος του φίλου μου Γιώργου Λιβανού, ένας μεγάλος κόσμος.

Φίλιππος Ηλιού

σμούς τους, πηγαίνοντας στο ΕΤΑΕ, βρήκαν εκεί τους ανήλικους αγωνιστές. Και οι δύο επιδόθηκαν σε φλύαρες ομιλίες, αλλά κανείς νέος δεν πρόσεχε τους «σκουλικάρηδες»*, όπως ονόμαζαν οι νέοι τους επισκέπτες - ψευδομάρτυρες, όλους τους θλιβερούς παράγοντες της δημόσιας ζωής που κουβαλούσαν στη Μακρόνησο για να υμνήσουν τα εγκλήματα τους!

Στο ΓΚΠΑ, ύστερα' από λίγο καιρό, επινόησαν τη στράτευση των νέων πολιτικών κρατούμενων. Με κάθε μέσο και με τη βία αγωνίστηκαν να τους ντύσουν πεζικάριους στο χακί, με μπερέ και στέμμα. Οι νέοι αντέδρασαν και κάτω από ισχυρές πιέσεις και ξυλοδαρμούς, επέβαλλαν στους Νεολαίους να φορέσουν τη χακί στολή χωρίς μπερέ και στέμμα.

*Σκουλικάρηδες, το παρατσούκλι που δώσανε οι Νεολαίοι στους επισκέπτες - ψευδομάρτυρες, απ' το όνομα του πρώτου «διαφοτιστή» που πήγε να τους «αφηνίσει». Λέγονταν Σκουλικάρης.

Ήταν φθινόπωρο του 1949

*«Ο Γράμμος και το Βίτσι είχε πέσει
όσοι ήταν να σκοτωθούν σκοτώθηκαν
όσοι ήταν να ζήσουν ζήσανε
και όσοι ήταν να ξενιτευτούν ξενιτεύτηκαν»*

Ηλ Λεφούσης

Δεν είχαν χαθεί όμως τα πάντα.

Εδώ στο Μακρονήσι στο ΓΚΠΑ οι νεολαίοι (ανήλικοι) δίνουν μια μάχη σοβαρή. Αρνήθηκαν πεισματικά κάτω από την πιο στυγνή στρατιωτική διοίκηση να φορέσουν στο κεφάλι μπερέ με το στέμμα.

Τα στρατοδικεία ακόμα λειτουργούσαν και οι εκτελέσεις συνεχίζονταν.

Οι νεολαίοι τόλμησαν το πιο επικίνδυνο. Διακινδύνευσαν κάτι το πολύ συγκεκριμένο (άρνηση στρατιωτικής διαταγής και προσβολή εθνικού συμβόλου) και αυτό μέσα στη φωλιά του τέρατος.

Στην αρχή τους πρότειναν να τους δώσουν μόνο στρατιωτικά ρούχα.

Λίγες μέρες αργότερα, όταν επιχειρήσαν να τους φορέσουν και τον μπερέ με το στέμμα, οι νέοι αντέδρασαν έντονα. Τότε τους ανέβαζαν σε μια ρεματιά, όπου οι αλφαμίτες τους χτυπούσαν στο κεφάλι με τις σιδερένιες αγκράφες των ζωστήρων τους.

Μετά από αλληπάλληλους ξυλοδαρμούς, φόρεσαν τελικά στους νέους τους μπερέδες με το ζόρι. Παρ' όλα αυτά, ο στρατιωτικός μπερές με το στέμμα ποτέ δεν «χώρεσε» στα κεφάλια των νέων. Και με την πρώτη ευκαιρία που δόθηκε στους νέους να φωτογραφηθούν ομαδικά, οι μπερέδες «ξεχάστηκαν» στην τσέπη, στη σκηνή, στα χέρια, με συνέπεια να φορά μπερέ μόνο ο... σκύλος που τριγύριζε γύρω τους!

Η αγγαρεία στο ΓΚΠΑ αφορούσε καθαριότητα στρατοπέδου και κουβάλημα θάμνων για το καμίνι κάρβουνου που είχε φτιαχτεί εκεί και για το ασβεστοκάμινο. Συσσίτιο πείνας. Ανύπαρκτα φρούτα, καφές, κρασί, ξηροί καρποί, γλυκά, ψάρι.

Το ΕΤΑΕ τελικά διαλύθηκε και οι νέοι μεταφέρθηκαν στο Τρίτο Ειδικό Τάγμα Οπλιτών (ΓΕΤΟ), με διοικητή έναν άλλον σαδιστή αξιωματικό, τον Ασημάκη Καράγιωργα. Κατά τα τέλη του 1949.

ΣΤΟ Γ' ΕΙΔΙΚΟ ΤΑΓΜΑ ΟΠΛΙΤΩΝ (Γ'ΕΤΟ)

Στο Γ' ΕΤΟ τους νέους αγωνιστές εγκατέστησαν στο άκρο του τάγματος, όπου τους στέγασαν σε ομαδικές σκηνές ανά δέκα, περίπου, άτομα. Και εκεί οι νέοι μας συνέχισαν την αντίσταση τους στο αίσχος της «αναμόρφωσης» με την ομαδική και ατομική τους παλικαριά και πάλη.

Πρόκειται για πόλεμο σκληρό, ιδιόμορφο και συνειδητό και από τις δύο πλευρές. Από τη μια, οι μισθοφόροι - θύματα της άρχουσας τάξης, οι δήμιοι βασανιστές, που χρησιμοποιούν κάθε άτιμο μέσο να λυγίσουν τη διαρκή, γενική, ομαδική αντίσταση της άλλης πλευράς.

Είναι η πολιτικοποιημένη αγωνιστική νεολαία, που ξέρει καλά για ποιο λόγο παλεύει. Ναι, οι βασανιστές είναι και αδίστακτοι και βάρβαροι και - έμπειροι. Αλλά μπροστά τους είναι το ακατάλυτο ανθρώπινο τείχος της ομαδικής νεανικής αντίστασης, τότε σιωπηλό, τότε εκδηλωτικό. Πόλεμος και αντίσταση συνειδητά αμυνόμενων και επιτιθέμενων νεολαίων.

Εδώ οι νέοι μας, επιτέλους, χόρτασαν φαγητό! Στρατιώτες και ναύτες του Γ' ΕΤΟ τους πρόσφεραν απ' το δικό τους συσσίτιο για να συμπληρωθεί το προβλεπόμενο χωριστό άθλιο σιτηρέσιο για φυλακισμένους.

Και τα βράδια, οι νέοι μας κρυφογύριζαν στις παρέες των στρατιωτών, απαγγέλλοντας - σιγανά - ποιήματα του αγώνα! Ας θυμηθούμε - όσο θυμηθούμε, ένα απ'

αυτά:

«Σκλάβοι από μάνες και γονιούς, ε, μάθετέτο
Εκείνοι που λεύτεροι θέλουν να ζουν,
μόνοι χτυπούν κι αντρίκεια
Κι έχουν για όπλα μοναχά, τα τίμια και τα δίκια
Όχι δεν θα 'ρθει λευτεριά, σ' εσάς μ' ελεημοσύνη
από τη Μόσχα ή τη Φραγκιά.
Την ατιμορημάχτρα σας,
άλλοι αν κάνουν θρύμμα, πάλι για σας, θα'ναι
σβηστοί
της λευτεριάς φανοί».

Πολλά ποιήματα κυκλοφορούσαν από στόμα σε στόμα. Τα μάθαινε ο ένας στον άλλον στις αγγαρείες, στις σκηνές. Σπάνια αναφερόταν ο δημιουργός τους. Τους

Βγάλαν τον μπερέ με το στέμμα και τον φόρεσαν στο κεφάλι
του σκύλου του λόχου

ενδιέφερε - πρωταρχικά - το νόημα. Να 'ναι ποιήματα
του αγώνα, επαναστατικά, πατριωτικά: Του Κωστή Πα-

λαμά, του Βάρναλη, του Ρίτσου, του Αγγουλέ. Για τον
Λένιν, για τον Στάλιν.

Στη συγκέντρωση τάγματος υπήρχαν τρεις σχηματισμοί: Ναύτες - πεζικάριοι (φαντάροι) - ανήλικοι.

Οι νέοι - πολιτικοί - κρατούμενοι ποτέ δεν «τσάισαν» (κραύγασαν) «θέλουμε(!) όπλα!», «θέλουμε»(!) «τα καράβια μας(!)». Τα «μουλάρια μας(!)». (Σημ.: σε μια μεταπολεμική φάση στους αριστερούς φαντάρους δίνανε ειδικότητα ημιονηγού - μουλαρά).

Όταν καμιά φορά τραβούσαν τους νέους στην εκκλησία(!) των «δακρύων», εκείνους που η δικαιολόγηση της απουσίας τους δε γινόταν πιστευτή, ε, όλοι αυτοί, ποτέ δε στάθηκαν προσοχή στο ψάλσιμο του «πολυχρόνιου» για το βασιλιά κι ας το 'καναν αυτό επιδεικτικά, ολοφάνερα, μέσα σε τέτοιους χώρους και συνθήκες ζωής.

Διοικητής του Γ' ΕΤΟ ήταν ένας κομπλεξικός - και λόγω ύψους - ταγματάρχης, ο Ασημάκης Καράγιωργας.

Ντυμένος πάντα άψογα με τη στολή του, μέχρι και τα δερμάτινα γάντια του για ...να κρατάει τα χέρια του ...καθαρά! Αυτός δε δυσκολεύτηκε πριν λίγες μέρες να χτυπήσει μπροστά στη συγκέντρωση του Τάγματος τον πολιτικό κρατούμενο Νίκο (Χιώτη). Βοναπαρτίσκος, που σηκωνόταν στις μύτες των ποδιών του να «συμπληρώσει» το ...μπόι του. Δεν ήταν πρώτη φορά που με τον ξυλοδαρμό του Νίκου πρασινοκιτρίνιζε από κακότητα, σαδισμό, μοχθηρία. Άξιζε κανείς να έβλεπε τα μούτρα του, όταν, φωνάζοντας στο Διοικητήριο έναν ανήλικο κρατούμενο - για να δείξει, σε επισκέπτες αξιωματικούς του Πολεμικού Ναυτικού, τ' αποτελέσματα της ε-

φαρμοζόμενης εκεί «αναμόρφωσης» - ακούστηκε ο παρακάτω διάλογος:

Καράγιωργας στο νέο κρατούμενο: «Πες στους κυριους εδώ θα μάθεις ν' αγαπάς την πατρίδα σου;». Κρατούμενος: «Μα, εγώ, κύριε διοικητά, την πατρίδα μου αγάπησα από την κούνια! Από τότε που κατάλαβα τον εαυτό μου». Τότε σαν ελατήριο σηκώθηκε - ο νάνος - από το γραφείο του, και πέταξε έξω από το Διοικητήριο τον ...θρασύτατο νεαρό πολιτικό κρατούμενο που αγάπησε την πατρίδα από νήπιο.

Οι αξιωματικοί του Πολεμικού Ναυτικού, αφού βεβαιώθηκαν για τα χάλια του «αναμορφωτή» αποχώρησαν. Ο νάνος δεν ξέχασε... Μετά τρεις μέρες, νέα πρόσκληση του ανήλικου κρατούμενου στο Διοικητήριο. Εκεί στο γραφείο του ο Καράγιωργας ήταν μόνος. Σηκώθηκε και πλησιάζοντας τον ακίνητο νέο, τον αρχίζει με λυσσασμένα χτυπήματα στο κεφάλι, χωρίς σταματημό. Σηκωνόταν στις μύτες των ποδιών του για να φτάνουν οι γροθιές του στα μηνίγγια του νέου αγωνιστή.

Αφριζε από το κακό του, χωρίς να αιτιολογεί τη συμπεριφορά του και άφησε το νεαρό πολιτικό κρατούμενο, όταν ο βασανιστής αξιωματικός έγινε πτώμα από το ξύλο που έριχνε... Τον χτυπούσε με γυμνά - τώρα - χέρια αυτός ο δερματογαντοφορεμένος που απέφευγε να λερώσει τα χέρια του δέροντας ο ίδιος. Άλλωστε, τη... χειρονακτική απασχόληση απαγορεύει στους αξιωματικούς ο στρατιωτικός κανονισμός*.

* Ο ανήλικος που χτυπήθηκε βάνανσα, για πολλά χρόνια μετά, μέχρι και σήμερα έχει ενοχλήσεις και κεφαλαλγίες.

Απο τους 300 περίπου νέους αγωνιστές, τέσσερις ή πέντε ντύθηκαν αλφαμίτες. Ποιος ξέρει κάτω από ποιες συνθήκες και πιέσεις. Κανείς όμως απ' αυτούς ποτέ δεν βασάνισε ανήλικο πολιτικό κρατούμενο. Εκτός από μια εξαίρεση. Ένας απ' αυτούς, έτυχε να μάθουμε, ζει σήμερα στην Πετρούπολη Αττικής. Μετά την αποστράτευσή του, στρατεύθηκε και πάλι στις μαχητικές κινητοποιήσεις και διαδηλώσεις των οικοδόμων στην Αθήνα, που έγγραφαν ιστορία στο εργατικό κίνημα.

Υπήρχαν άλλοι αλφαμίτες που έδερναν τ' ανήλικα.

Υπήρχαν άλλοι αλφαμίτες που έδερναν τ' ανήλικα.

Στο ΓΕΤΟ, που οι νέοι μας βρήκαν κάποια ανάπαυλα. Το πολιτικό κλίμα είχε αλλάξει. Ο Σαλονικιός έπαιζε το μπουζούκι του. Είχε καταδικαστεί από στρατοδικείο, σε βαριά ποινή. Ο βασιλικός επίτροπος είχε πει στη «δίκη»: «Η μάνα του θα εκτελεστεί, ας χαρίσουμε τη ζωή στο παιδί της. Έτσι και έγινε. Παίζοντας, λοιπόν, μπουζούκι, πολλές φορές, έκλαιγε! το συνηθισμένο τραγούδι του ήταν:

*Όταν βλέπεις ταβερνιάρη, να πίνω να παραμιλώ
μη με κατακρίνεις, μη με παίρνεις για τρελό,
είναι για τα μάτια μιας γυναίκας π' αγαπώ.*

Τραγουδούσαν οι νέοι μας ρεμπέτικα, λαϊκά μέχρι χορωδιακά. Ποτέ χασισοτραγούδα, της πρέζας, της μαστούρας, της αλητείας. Κανείς δεν τους σφράγισε το στόμα. Δεν είχε δοθεί γραμμή από πουθενά. Αλλ' έπαιρναν τη θέση και ζούσαν με τον τρόπο ζωής που τους άρμοζε, τον τρόπο που πέρα από κάθε δυσκολία οι ίδιοι διάλεξαν.

Στο Γ'ΕΤΟ, τους χώρισαν σε τρεις διμοιρίες με επικεφαλής ένα δόκιμο υπολοχαγό σε κάθε μία. Η συμπεριφορά των δοκίμων απέναντι στους νεολαίους ήταν προσεχτικά διακριτική, απέφευγαν να τους αγριεύουν.

Ταχτικά τους ανέβαζαν στις γύρω χαράδρες και πότιζαν νερό με τα παγούρια τα πευκάκια πουχάν φυτέψει και σήμερα, το 2003 δεν είναι ψηλότερα από ένα μπόι. Καταραμένος τόπος, μόνο αφάνες φυτρώνουν.

Καθαρισμός γηπέδων από τα πετραδάκια, αγγαρείες μαγειρειών, καλλιότη.

Το Γ'ΕΤΟ είχε θέατρο, τους είχαν πάει μια-δυο φορές, ηθοποιοί από τους στρατευμένους. Διαφώτιση εθνική όχι υπερβολική, προσπαθούσαν να τους απασχολούν όσο ήταν δυνατόν περισσότερο. Όσο τους άφηναν

Νεαροί πολιτικοί κρατούμενοι. ΕΠΟΝίτες αγωνιστές που τους ντύσανε - υποχρεωτικά - φαντάρους, αν και ήταν κατάδικοι του Γ' Ψηφίσματος, του Ν. 509 κλπ. προτελευταίος δεξιά - καθιστός - μπροστά, ένας, με «ζωντανό δείγμα της φροντίδας» των εγκληματιών της Μακρονήσου (Πάσχα 1950). Τρίτος από αριστερά, καθιστός, ο αφηγητής του μαρτυρίου των νέων - τα πηλίκια δεν τα φορούσαν.

ήσυχους, τον ελεύθερο χρόνο τον αξιοποιούσαν για την αυτομόρφωσή τους.

Με τον έξω κόσμο είχαν νέα και επαφή μέσω των ποδοσφαιριστών στρατιωτών του τάγματος στους οποίους κατά καιρούς τους δίνανε άδεια (τιμής ένεκεν). Ο Νίκος ο ποδοσφαιριστής, τερματοφύλακας σε ομάδα Α' Εθνικής κατηγορίας από τον Πειραιά, έρχονταν σ' επικοινωνία με τους γονείς τους, τους καθησύχαζε και έφερνε νέα τους.

Στο Γ'ΕΤΟ βρέθηκαν οί νέοι μας στις βουλευτικές εκλογές της 5.3.1950. Βγήκαν τα σαρωτικά αποτελέσματα ενάντια στους καθοδηγητές του σωφρονιστικού «Νόμου» συντριπτική υπεροχή - και στο Γ'ΕΤΟ της Δημοκρατικής Παράταξης. Την επόμενη μέρα χλομός σαν νεκρός κατέβηκε στο χώρο παράταξης του τάγματος ο νάνος διοικητής Καράγιωργας. Τρέμοντας, παραμιλώντας, φορώντας μια χλαίνη που τον κουκούλωνε ολόκληρο σα σάβανο, αυτή η τραγική φιγούρα κολασμένου, μπόρεσε να ψελλίσει με μίσος τα παρακάτω λόγια: «είσαστε άξιοι της τύχης σας». Έχοντας επιτελέσει άλλη μια φορά το «καθήκον» του αποχώρησε.

Στις εκλογές αυτές οι νέοι πολιτικοί κρατούμενοι δεν είχαν δικαίωμα ψήφου!

Λίγες μέρες πριν διαλύσουν το Γ'ΕΤΟ μια μέρα ξημέρωσε «ανήσυχη» Κάτι προμηνούσε, όχι βέβαια καλό! Είχε χαθεί ο δόκιμος ανθυπολοχαγός Φαρμάκης, υπαπιστής και ευνοούμενος του διοικητή. Ήταν τοποθετημένος ομαδάρχης σε μια από τις τρεις ομάδες του λόχου ανηλίκων. Ολόκληρο το τάγμα ξεχύνεται σε έρευνες σε πλαγιές, χαράδρες, ακτές. Τέλος, μετά τρεις μέ-

ρες, ο ανθυπολοχαγός Φαρμάκης βρέθηκε πνιγμένος μέσα σε σπηλιά, στην ακροθαλασσιά.

Χάθηκε ο νέος δόκιμος ανθυπολοχαγός, το πως και το γιατί κανείς δεν τόμαθε. Ήταν ένας πολύ συμπαθητικός νέος. Το μόνο βέβαιο είναι ότι δεν είχε καταβάλει ιδιαίτερες προσπάθειες για την αναμόρφωση της διμοιρίας του.

Διαλύθηκε, λοιπόν, το Γ'ΕΤΟ, ξεκουμπίστηκε κι ο μισητός διοικητής Ασημάκης Καραγιωργας. Στο χώρο μείνανε μόνο οι νέοι κρατούμενοι και η φρουρά φύλαξης τους. Ένας ήπιος ανθυπολοχαγός πήρε σειρά για διοικητής τους. Το πρώτο που έκανε ήταν να μοιράσει τη ζάχαρη, που ο εκπρόσωπος του ΔΕΣ Λαμπέρ είχε φέρει για τους κρατούμενους από τον ΔΕ Σταυρό. Καθένας είχε τη χαρά να πάρει κοντά δυο οκάδες ζάχαρη.

Νέα «γκαστρομένη» μέρα ξεκινούσε. Πρωί - πρωί αλφαμίτες των στρατιωτικών φυλακών Μακρονήσου (ΣΦΜ) μας ήρθαν «επίσκεψη». Το βράδυ ξέσπασε το κακό: Όλοι στη γραμμή μ' όλα σας τα πράγματα: Κουβέρτες, στρώματα, βαλίτσες, χαρτόκουτες, μαζί κι η «ζάχαρη». Κι από πάνω ανελέητο «αποχαιρετιστήριο» ξύλο απ' τα εγκληματικά καθάρματα. Ένας σύντροφος χτυπήθηκε άσχημα στο λαιμό, χάνοντας την ομιλία του. Έμεινε μουγκός. Με φωνές και σπρωξίματα στο σκοτάδι προχώρησαν σε κάποια διαλογή.

Να διαλέξουν ποιους από ποιους;

Η αναίρεση, η αμφισβήτηση, η άρνηση, η αντίσταση, προσηλύτησαν ήταν δεδομένο και γενικό.

Η άρνηση της συναίνεσης εκ μέρους των νεολαίων ήταν σαφώς μια καθημερινή πρακτική και το έκφραζαν

διαρκώς και εμφανώς.

Αλλά οι αναμορφωτές δεν ήθελαν ν' αναγνωρίσουν την αποτυχία τους, επέμεναν μέχρι που τελικά πήραν την απόφαση να τους χωρίσουν.

Να χωρίσουν ποιους; από ποιους;

Ποιοι θέλουν και ποιοι δεν θέλουν;

Τους χώρισαν ξυλοκοπώντας τους αδιακρίτως τους μεν για ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ τους δε για τον κλωβό της Σ.Φ.Μ. και την ώρα του διαχωρισμού ακούστηκε μια φωνή, του αρχιαλφαμίτη «Μην αφήσετε άλλους να πάνε με τους Βούλγαρους»

Πόσοι ήταν οι από δω πόσοι ήταν οι από εκεί; Ποιος είναι αυτός που μπορεί να μετρήσει σε μια νύχτα πανικού; Άλλωστε δεν μετράει κανείς κεφάλια προκειμένου να προσχωρήσει εκεί που έχει επιλέξει. Γι' αυτό σ' αυτούς που ρωτούν πόσοι ήταν από δω και πόσοι οι από κει η απάντηση είναι περίπου μισοί-μισοί.

Τους μεν οδήγησαν πάλι στον κλωβό της Σ.Φ.Μ., τους δε στην ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ πέρα από τη μικρή δεξαμενή του κλωβού προς το φάρο.

